וקראת לשבת עונג

עלון תורני להלכה באמונה ובפרשת השבוע

גליון מס' 870

פרשת חיי שרה

כ"ז חשון התשפ"ז

לתגובות, הערות והארות ולקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ מזל בת אסתר ע"ה | לע"נ רחל שנהז בת מנורה ע"ה

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם אביגיל ויהונתן בני אורה תחי', ולהצלחת כל התומכים והמסייעים בהפצת העלון ברוחניות ובגשמיות

בפתח הגליון

הרה"ג שלום מאיר וולק צב"ל

האם אנחנו רשומים בפיתקה?

לפני כמאתיים שנה חי הגאון הקדוש רבי ישעכר דוב, "הסבא קדישא" מראדושיץ זצ"ל, שהרעיש את העולם בניסיו ומופתיו. אבל מובן מאליו, שאין מגיעים לדרגה גבוהה זו אלא על ידי יגיעה בעבודת ה', ושקידה והתמדה בלימוד התורה הקדושה. ואמנם, בנעוריו שקד רבי ישעכר דוב על התורה מתוך הדחק, ולא היה לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. יום אחד הגיע לעירו אחד מחבריו, יחדיו הסתופפו בצילו של המגיד הקדוש מקוז'ניץ זצ"ל. בתו של אותו אדם הגיע לפירקה, והוא נצרך לנדוניה גדולה. רבו ציידו במכתב המלצה, והוא סובב בערים ונעזר במכרים שאספו עבורו כספים. עתה פנה אל רבי ישעכר דוב, וביקשו לבוא לעזרתו. צר היה לרבי ישעכר דוב לעזוב את הגמרא. אילו היה בידו לעזור, ניחא. אבל הוא אינו האיש המתאים למשימה זו: "אני עני ואביון, וכולם מכירים אותי כך. אם אני אאסוף כספים, יתנו לי פרוטות עלובות. לך אל פלוני, הנגיד העשיר. הוא יתן לך ביד רחבה. דברי רבינו המגיד הם צו קדוש בעיניו. וכשהוא יפנה להתרים אנשים, הם יעטרוהו בזהובים כפי ערכו וכבודו!" התנצל בפני חברו.

הלה לא נפגע מן הסירוב, ולא הצטער על הדחיה. באדישות ובשוויון נפש משך בכתפיו ואמר: "לו יהי כדבריך. כנראה, שאתה לא רשום בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא" - ויצא לעבר ביתו של אותו עשיר. הדברים פילחו את לבו של רבי ישעכר דוב כחץ. מה פירוש הדברים: "אין אתה כתוב בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא"? איזו פיתקה? מי כתוב בה, ומדוע? וכיצד יודע הלה מי כתוב בפיתקה, ובכלל - מה פשר אדישותו ושלוות רוחו? הוא סגר את הגמרא ורץ אחרי האיש. משהשיגו, שאלו לפשר דבריו.

ענה הלה ואמר: "פשוט מאוד. כשפניתי אל הרבי ותיניתי לפניו את צרתי, אמר לי: אתן בידך מכתב המלצה. אמרתי לו: רבי, לא ניסיתי מעודי לקבץ כספים, לא אוכל לשאת פני לאנשים. אמר לי: בכל מקום בואך, תמצא מישהו שיאסוף עבורך. הוא יזכה במצוה, ואתה תוושע. אמרתי לו: מי יסכים להתבזות במקומי? ענה ואמר לי: אל תדאג לכך, בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא כתוב בפרוטרוט מי יעזור לך וכמה כסף יאסוף. מגלגלים זכות על ידי זכאי, ומה' מצעדי גבר כוננו. הגעתי איפוא לעיר זו, וחשבתי בלבי: מי כאן זכאי יותר מחברי ורעי, רבי ישעכר דוב המתמיד? עכשיו שסרבת, לא כעסתי. הבנתי, שאינך כתוב בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא, וזה הכל. עכשיו אני הולך אל הגביר, לראות האם הוא זה שרשום בפיתקה"...

נרעש רבי ישעכר, ושאל: "אמור לי, לכמה כסף הנך זקוק?" אמר לו: "לארבע מאות זהובים." אמר: "תן לי את מכתבו של הרבי, ואראה מה אוכל לעשות."

נטל רבי ישעכר דוב את המכתב, והלך לשוק. בדרכו, פגש בסוחר. הראהו את מכתבו של הרבי. נפעם הסוחר, ואמר: "הגעת ממש בזמן! זה עתה סיימתי עיסקה ברווח הגון של ארבעת אלפים זהובים. אתן לך את כל דמי המעשר." ארבע מאות זהובים, כסכום הנדרש, במלואו. "כנראה", סיכם רבי ישעכר דוב, "שהייתי רשום שם, בפיתקה. וכמעט שהפסדתי את כל הזכות"...

הסיפור - מעשה שהיה. אבל העיקרון - כתוב הוא משכבר, ב"אור החיים" הקדוש בפרשתנו. כשאליעזר עבד אברהם מתפלל - על מה הוא מבקש? "ה' אלקי אדוני אברהם, הקרה נא לפני היום": "בטוח היה אליעזר באדונו שתפילתו מקובלת, והוסיף הוא להתפלל שיהיה הוא ראוי להעשות הדבר על ידו". ודאי שיצחק ימצא את האשה ההוגנת לו. אבל הלואי שיהיה זה על ידי, שאהיה כתוב בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא, שאזכה שהזכות תתגלגל על ידי...

הדברים אמורים לגבינו, כולנו, לפרט ולכלל. ודאי הוא, שאנו חיים בתקופה גורלית, והמונים מתעוררים לתשובה, שבה תלויה הגאולה. הלואי ונזכה להיות הכלים למשימה כבירה זו, הלואי ונמצא כתובים בפיתקתו של הקדוש ברוך הוא להחיש את קץ הגאולה!

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו **עובדיה יוסף** זצוק"ל

עמלה של תורה

לאור מעיין ידיעותיו העצום, ניתן לכאורה לטען כי הוא היה בעל זיכרון בלתי נדלה, ובשל כך הגיע להיכן שהגיע. אולם האמת היא שאלו דברי הבל. מרן רכש את ידיעותיו הכבירות בזכות דבר אחד ויחיד – עמל התורה!

הוא לא קיבל את המתנה הזאת סתם. הוא לא קם בבוקר, שמו לו 'צ'יפ' (כרטיס זיכרון) בראש והתחיל לדעת. חלילה! הוא עמל על כל ספר, על כל הגהה, על כל מדרש ועל כל ספר קבלה. בלי עמל הוא לא השיג כלום, ובעמלו השיג כה הרבה, כי לא ביטל שנייה אחת!

מי שהכיר אותו ראה וידע זאת. הדברים ניכרו מבין ריסי עיניו.

פעם אחת כשהייתי בביתו ראיתי כמה ספרים בסמוך לשלחנו. הצעתי בפני הרבנית ע"ה שאסדר את הספרים בספרייה, אך היא אמרה שמרן זצוק"ל לא מכניס לספרייה ספר עד שהוא מסים אותו. את הספרים הללו עדין לא הספיק לסיימם ולכן לא הכניסם לספרייה!

מי שרוצה לזכור את לימודו צריך לחזור על תלמודו, להיות שקוע בו כל הזמן ולהתרכז בו. אצל מרן זצוק"ל ראינו זאת במו עינינו – יכולתי לעמד לידו מספר דקות, והוא לא הרגיש כלום! היה לוקח ספרים, עובר לידי – ושום דבר. אלמלא הרבנית שצעקה לו: "חכם עובדיה! הרב אלבז כאן!..." לא היה פונה אלי בכלל. אנשים ידעו, שאפשר לדבר אליו והוא לא שומע, וכדי שישמע צריך לתפוס לו את היד ולנענע אותה. רק כך הוא יבחין בהם ויענה להם. מחשבותיו היו נתונות כל הזמן בלמוד. היה מרוכז כל הזמן בעולמות עליונים.

בוקר אחד בשעה שש וחצי הגיע אברך לסדר את הספרים שהוציא מרן במשך הלילה, כמו תמיד. הוא מצא את מרן יושב רכון וכותב. כשהבחין בו מרן הרים את עיניו ושאל בפליאה: "למה הקדמת לבוא היום לפני עלות השחר?".

"לפני עלות השחר?", התפלא, "הרי השעה כעת היא שש וחצי, ועלות השחר בארבע".

"כבר שש וחצי?", התפלא מרן.

"אכן". האברך הבין שיש דברים בגו, ומיהר לשאול: "האם הרב לא הלך לישון הלילה?".

ענה לו מרן: "הלילה שכחתי לישון"... כמלאך אלוקים.

בתקופה מסוימת בחייו נהג מרן להתפלל ערבית בימות החורף מיד בצאת הכוכבים, לאכול משהו, לנוח שעה אחת, ואחר־כך לקום בשעה שבע בערב וללמוד ברציפות עד שבע בבוקר! מניין לו כוחות לשבת וללמוד 12 שעות ברצף? אלא הוא רתם את עצמו כשור לעול. הוא המית עצמו באהלה של תורה!

קורא יקר! אם ברצונך להנציח את הגליון להצלחה, לרפואה שלימה, או להבדיל לע"נ יקירך, צור עוד היום קשר עם המערכת. זכור! "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו".

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"וישבעני אדוני לאמר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני" (כד, לז).

יש להבין - שאל רבי יוסף כהנמן, הגאון מפוניבז' - מפני מה חוזרת התורה ומספרת את כל סדר המאורעות פעמיים, פעם אחת כאשר אברהם אבינו השביע את אליעזר והורה לו לחפש אשה לבנו, ופעם שניה כאשר אליעזר מספר את כל השתלשלות העניינים בבית לבן. והרי הדברים זהים כמעט לחלוטין.

אלא - אמר הגאון מפוניבז' - התורה מלמדת אותנו בזה הנהגה ראויה. בנוהג שבעולם שהשדכן מגיש את ההצעה למשפחת החתן והכלה בשתי לשונות... יודע הוא היטב מה צריך לומר ומה יש להסתיר... נדמה לו לשדכן כי בדרך זו יוכל להביא את השידוך לידי גמר. התורה מלמדת אותנו כי זו אינה הדרך הראויה! יש לספר את הדברים כהוויתם ללא שינוי של כחל וסרק!

"ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו" (כה, ט).

מבאר רש"י שמפסוק זה אנו למדים שעשה ישמעאל תשובה! אדם אחד בנה לעצמו בית רחב ידים. ראשית הזמין האיש אדריכל וביקש ממנו שיתכנן תכנון מדוקדק של כל חלקי הבית שיהיה בנוי בשלמות עד שלא יהיה בו שום נקב או חור, שלא תכנס הרוח ותכניס עמה חול ואבק דרכים.

כאשר הושלמה התכנית עמד האיש על הפועלים העוסקים במלאכת בנין הבית והשגיח עליהם בשבע עיניים למען לא יתרשלו בבניה והבניין ייבנה כמתוכנן. לבסוף, כאשר עמד הבית על תלו, נכנס האיש לדור בו והנה ראו שכניו כי בין כל החפצים שהביא אל הבית היה גם מטאטא ויעה לאיסוף אבק וחול...

סלח לנו שכן יקר - שאלו השכנים - והרי אתה בנית את הבית ללא כל נקב או חור ואם כן מה צורך יש לך במטאטא? אמנם - השיב האיש - הבית אכן סגור ומסוגר מכל צדדיו, אולם עם כל זה כאשר יכנסו אל הבית אנשים ומבקרים ודאי יכניסו אבק וחול ברגליהם, על כן אני זקוק למטאטא שאם לא כן במשך הזמן יתמלא הבית עפר רב...

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - הקדוש ברוך הוא ברא את האדם ונתן בו אל תוך הגוף נשמה גבוהה. את הגוף סגר הבורא סביב ועל כל פתח נתן מצוות ומעשים טובים - לכל אבר ואבר מצוות המיוחדות בעבורו - למען לא יכנס אל הנשמה שום אבק ועפרורית מהבלי העולם הזה.

אמנם למרות ההסגר - האדם באשר הוא אדם - יש לו הכרח לצאת ולעסוק בעסקי העולם הזה, שכן עליו לאכול ולשתות ולדבר עם בני אדם. בצאתו אל עסקי העולם אי אפשר שלא ידבק בו מעט מאבק הבלי העולם הזה. על כן ברא הקדוש ברוך הוא תשובה ותפילה כדי שיוכל האדם מעת לעת לנקות את נפשו כבתחילה.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

זכויותיו של הרופא הזה באו בגלל ששיקר לאב"ד

סיפר הגר"י זילברשטיין: יש סיפור שאני מחבב במיוחד, שכן הוא מקפל בין סתריו לימוד מאלף במיוחד, והוא, שלפעמים מי שמשקר צובר לעצמו זכויות גדולות... המקרה אירע לפני שנים רבות אצל אחד מגדולי אבות בתי הדין בתל אביב, גאון וצדיק, שהיה מקובל גם על גדולי הדור.

במהלך דיון שהתקיים בבית דין, חש האב"ד בליבו, והובהל לבית החולים 'איכילוב', הסמוך לבית הדין. הגאון היה מודאג ממצבו, ובהגיעו לבית החולים הוכנס לטיפול מיידי.

והנה, הרופא שקיבל אותו, הסתכל על דמות של החולה, ושאל 'האם אתה הוא רב פלוני', ונקב בשמו. האב"ד השיב בחיוב, ואז אמר לו הרופא, 'כמה טוב שפגשתי אותך! לפני זמן מה שמעתי ממך שיעור, והיו לי כמה שאלות חשובות על הדברים שאמרת אז, אך לא הספקתי לשאול. מאז אני מחפש אחריך, והנה לפתע אתה בא אליי, עד לכאן, ויש באפשרותי לשאול את כל השאלות'!-

עצם העידוד הזה העניק לו חיות, והאב"ד הרגיש כבר יותר טוב. הרופא ביצע את הבדיקות, ואמר לחולה שמצבו שפיר, ואין לו כל בעיה מיוחדת, 'אבל בכל זאת נשאיר אותך כאן, בבית החולים, לכמה ימים של חופש ומנוחה. מה אכפת לך אם תעביר את ימי המנוחה בבית החולים, או בבית ההבראה'?! – אמר הרופא.

הדברים מצאו חן בעיני האב"ד. אבל מנוחת- הדעת שלו לא נמשכה זמן רב. מיד לאחר דברי ההרגעה של הרופא, הוא מבחין שמכניסים אותו לטיפול נמרץ, כשמסביבו רופאים רבים, ויחד עימם אנשי צוות.

הוא פונה אל הרופא הנ"ל ואומר לו, למה רימתני? הרי אני רואה שמכניסים אותי לטיפול נמרץ, ומדוע אמרת לי שמצבי טוב? אבל למרות הכל הרופא לא נסוג בו מדבריו. כבוד הרב, אני עומד על דעתי שמצבך טוב, אמר הפרופסור, והסיבה שהעבירו אותך לטיפול נמרץ היא בשל רצוננו למנוע ממך את טרדת המבקרים המרובים הצפויים להגיע אליך.

אם תהיה מאושפז במחלקה רגילה יטרידו אותך המבקרים, ויתר החולים המאושפזים, בשאלות כאלו ואחרות; לכן העדפנו להעביר אותך לטיפול נמרץ, שהרי במחלקה זו אין כניסה לכל אחד, וממילא תוכל לנוח באופן יעיל יותר. 'ידעתי שהרופא משקר'...

הגר"י זילברשטיין אמר שהאב"ד סיפר לו ש'ידעתי שהרופא משקר אבל למרות הכל, והגם שהבנתי שהוא מכזב בי, השקרים הללו- היטיבו את מצבי! שכן, כאשר אדם שומע שהמצב הרפואי שלו טוב, ואין לו מה לחשוש, הוא מאמין שאכן כך הם פני הדברים, למרות שבסתר- הלב הוא יודע שאין הדברים כך'... מלבד המסר החשוב שיש בדברים אלה לענייני הרפואה, אפשר להמליץ על כך את מאמר חז"ל שהאדם זקוק לסגולה מיוחדת כדי שיזדמן לפניו רופא פלוני ותרופה פלונית. והנה כאן הזדמן לפני האב"ד רופא טוב, רק משום שהרופא הזה שיקר ואמר דברים שאינם נכונים... ולכן זכה לרפא את האב"ד.

אני מכיר את הרופא הזה, ויתכן מאוד שכל זכויותיו באו לו בעקבות השקרים שאמר לאב"ד...

ביני לבני

הרה"ג **יחיאל פליסקין** שליט"א

מח"ס **"שתולים בבית השם"** ועוד

כיצד מגבירים מוטיבציה ללמידה? (ד)

בניסוי מפורסם שערך פרופ' דן אריאלי, הוא ביקש לבדוק מה מניע אנשים לעבוד. כדי לבחון זאת, הוא לקח קבוצת סטודנטים, והציע להם להשתתף ב'ניסוי שיש בו גם תגמול כספי'. הם רצו להרויח כמה דולרים, ולא ידעו מהי מטרת הניסוי.

הוא חילק את המשתתפים לשתי קבוצות, והציע להם להרכיב דמויות מלגו תמורת תשלום: 2 דולר עבור הדמות הראשונה, 1.89 דולר עבור השנייה, וכך הלאה – סכום שהלך ופחת עם כל דמות נוספת, עד לרגע בו המשתתף מחליט שזה כבר לא משתלם לו, ופורש.

הקבוצה הראשונה – יש קיום לתוצר: בקבוצה זו, המשתתפים הרכיבו דמות, הגישו אותה לאחד החוקרים, והוא הניח אותה כמות שהיא מתחת לשולחן. המשתתפים הבינו שיצירתם תיאסף, ותיבחן לבסוף ע"י מישהו (אך לא ידעו לאיזו מטרה).

הקבוצה השנייה – פיתום ורעמסס: בקבוצה זו המשתתפים הרכיבו דמות, אך ברגע שהגישו אותה, החוקר פירק אותה לחלקיה, והחזיר להם את החלקים כדי להרכיבם שוב. כלומר עבודתם נמחקה בו ברגע.

התוצאות היו חד-משמעיות: על אף שהתגמול הכספי היה זהה לחלוטין בשתי הקבוצות - כאמור, תגמול כספי יורד והולך - משתתפי הקבוצה הראשונה הרכיבו בממוצע 11 דמויות לפני שפרשו. לעומתם, משתתפי הקבוצה השנייה הרכיבו בממוצע 7 דמויות בלבד, ופרשו.

המסקנה של הפרופסור: כשאדם רואה שאין לעבודתו שום קיום, החשק שלו דועך במהירות. לעומת זאת, הידיעה שהתוצר יישאר קיים לאיזה תכלית, מעלה את המוטיבציה להתמיד, גם אם התשלום הכספי מתמעט.

והמסקנה שלנו: את העולם הבא התלמיד לא רואה במוחש. הוא צריך גם לראות במו עיניו שיש קיום ותוצאה למה שהוא למד. דוגמאות מעשיות לתוצר מוחשי בסיום הלימוד: סיכום אישי כתוב, דפי סיכום שנאספים לספר, סיום מסכת, זכרון ושליטה בתוכן שנלמד, ועוד, כל תוצר מוחשי כזה - יעלה את המוטיבציה של תלמידיכם!

לסיכום, אל ההורים ומחנכים/ות אל נוכח ירידת הדורות, וזעקת הדור הצעיר "תנו לנו מוטיבציה!" אנו מוכרחים לגייס רעיונות חדשים להגברת המוטיבציה.

פקסט 054-8457834